

De Groenling

Afdelingsblad IVN en KNNV Oost-Achterhoek

Nummer 6 Zomer 2025

verslagen van de activiteiten van de afgelopen maanden

en andere wetenswaardigheden

ivn natuur
educatie &

Natuurvereniging
KNNV

BURO COLLOU

TUIN & LANDSCHAPSONTWERP

Tuin- en landschapsonwerp voor overheden, instellingen en particulieren:

- Beleef- en beweegtuinen • Openbare ruimte • Natuurinrichting
- Tuinen en boerenerven • Landschappelijke inpassingen

Buro Collou Looweg 10 7152AL Eibergen

E: jac@burocollou.nl T: 0545-479765 www.burocollou.nl

wilde weelde
sagrop natuurnijke omgeving

(advertentie)

DE TUINEN VAN

geerdink

NATUURLIJK

NATUURRIJK

ONTWERP, AANLEG EN ONDERHOUD VAN BELEVINGSVOLLE TUINEN

(0)545 - 292 568

POST@TUINENVANGEERDINK.NL

WWW.TUINENVANGEERDINK.NL

De Groenling

IVN en KNNV Oost-Achterhoek - 6 zomer 2025

Terug in de schoolbanken

In mijn actieve schoolleven als o.a. docent economie in het voortgezet onderwijs stond ik zoals dat genoemd werd, 20 jaren voor de klas. Ik had de leerlingen die voor mij zaten in de schoolbankjes iets te vertellen over veel deelonderwerpen uit de economie.

Economie is een wetenschap met heel veel verschillende deelgebieden. Iedereen die economie studeert kiest uiteindelijk voor een specialisme, zoals bijvoorbeeld bedrijfseconomie of commerciële economie, om maar een paar onderdelen van een vak als economie te benoemen.

Na mijn pensionering ben ik toegetreden tot het bestuur van IVN – en KNNV – Oost Achterhoek.

Mijn kennis en kunde op het gebied van management die ik heb opgedaan in mijn periode als rector van een paar scholen voor voortgezet onderwijs kan ik goed gebruiken in de genoemde bestuursfunctie.

Inmiddels ben ik als voorzitter van IVN en KNNV – Oost Achterhoek 3 jaren in functie en merk ik dat het toch wel goed is als je als voorzitter van genoemde verenigingen ook weet wat er zoal binnen deze verenigingen aan activiteiten wordt ontplooid. Een belangrijk aspect voor mij, om als voorzitter bepaalde zaken goed te kunnen inschatten, vergt meer specifieke kennis op het gebied van natuur en milieu.

Een unieke mogelijkheid om juist die lacune in mijn leven op te vullen wordt mij geboden door het volgen van de natuurgidsen opleiding (NGO) die om de twee jaar start. Ik ben begonnen in januari 2025.

De cursus is zo opgezet dat een heleboel aspecten van natuur en milieu aan bod komen.

LEES VERDER OP DE VOLGENDE PAGINA

Inhoud

- 5 Afdelingsinformatie
- 7 IM Fred Bos
- 9 IM Anke Hollink
- 10 De zandweg
- 12 Wandeling Kotten
- 14 Monumentale bomen
- 17 Natuurkickers
- 20 Natuurroutesapp
- 21 Weerpraatje
- 22 Kruidenworkshop
- 24 Excursie langs de Berkel
- 26 Excursie Kemsterpoelen
- 29 Excursie 't Woold
- 31 Vlinderexcursie
- 33 Excursie Ratum
- 34 Wandeling Bredevoort
- 35 Natuurwerkdagen

Colofon

De Groenling nummer 6: Augustus 2025

De Groenling verschijnt drie maal per jaar in april, augustus en december.

De redactie van De Groenling bestaat uit:

Ed Grotenhuis, Els van Dijk, Marco Boekelder en Auke Hoekstra.

Eindredactie: Frans Bomer.

E-mail: redactiegroenling@gmail.com.

Sluitingsdatum voor kopij van het volgende nummer: 15 november 2025. Kopij digitaal aanleveren als platte tekst zonder opmaak. Foto's als losse jpg-bestanden in hoge resolutie en graag het onderwerp aangeven.

Net zoals dat bij een vak als economie zo is, is dat bij vakken die met natuur en milieu te maken hebben ook het geval. Je hebt met veel specialismen te maken.

In de opleiding tot natuurgids worden een heleboel onderwerpen, variërend van plantenteelt tot natuurhistorische verklaringen voor de inrichting van landschappen behandeld.

Ook didactische aspecten komen aan bod zoals de omgang met moeilijke groepen tijdens een georganiseerde wandeling.

Allemaal aspecten gericht om kennis en gevoel voor de ons omringende natuur bij te brengen.

En uiteraard zijn er na het afsluiten van de cursus NGO mensen nodig die mee willen helpen alle doelen die IVN en KNNV zich gesteld hebben ook daadwerkelijk te kunnen realiseren.

Mensen die thema-avonden organiseren of wandelingen uitzetten en begeleiden. Mensen die in de natuur meehelpen om bepaalde landschapselementen te behoeden voor het verlies hiervan. Denk hierbij aan het knotten van wilgen of het vrijhouden van heide door het weghalen van jonge dennen.

Kortom, voor alle cursisten zijn er binnen de IVN en KNNV werkzaamheden om uit te voeren.

Voor mij een eyeopener dat er zo veel verschillende mogelijkheden zijn binnen de genoemde verenigingen om actief bij te dragen aan de belangen van onze leefomgeving waarin we mogen wonen en werken. Bij onze verenigingen ben je welkom om die mogelijkheden te onderzoeken, terug in de schoolbanken is geen straf, maar een verrijking.

Ik hoop je binnenkort te ontmoeten bij een van de vele activiteiten die we samen organiseren!

• Sjef Lommen

Verantwoording foto's

Foto voorkant boven:

IVN Natuurkijkers Ria Groot-Zevert - Omgeving Vorden

Foto voorkant onder:

IVN Natuurkijkers Ellen van den Adel - Bekerzwam in 't Weegje Waddinxveen

Foto voorwoord:

Jeroen Philippona - Monumentale boom

Foto achterkant:

Jeroen Philippona - Monumentale boom

Van de redactie

Er was dit keer veel kopij en met name waren er vele prachtige foto's, die konden niet allemaal een plek krijgen, maar om er toch zoveel mogelijk te kunnen plaatsen is dit nummer extra dik geworden. Veel kijk en leesplezier!

Kopij

Kopij voor het volgende nummer aanleveren voor 15 november 2025.

Op bladzijde 3 ziet u hoe.

Begin ook met composteren!

Het handige composteersysteem van EcoTe geeft u de mogelijkheid om uw groenafval eenvoudig te verwerken tot een geweldige bodemverbeteraar: Compost!

Er zijn bakken verkrijgbaar voor alle formaten tuinen. Vraagt u ons gerust naar wat er zoal mogelijk is. Meer informatie en prijzen via: info@ecote.nl

www.ecote.nl

Afdelingsinformatie

Bestuur

Voorzitter

Sjef Lommen
Lichtenvoordsestraatweg 18, 7121 AC Aalten
tel.: 06-12343561 voorzitter@ivn-oostachterhoek.nl

Vice-voorzitter

Angela Tiggeloven
Hoeninkstegge 3, 7104 BK Winterswijk (Meddo)
tel.: 06-20481937 angelatiggeloven@gmail.com

Tevens vertrouwenspersoon

Secretaris

Henk Wiggers
De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk
tel.: 06-20120995 secretaris@ivn-oostachterhoek.nl

Penningmeester

Ron Krabben
Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde
tel.: 06-40020420
penningmeester@ivn-oostachterhoek.nl

LEDEN

Gilbert Somsen
Aladnaweg 4
7122 RN Aalten
Tel.: 06-33738777 gilbert.d.somsen@gmail.com
Tevens vertrouwenspersoon

Contributies IVN

Leden € 28,00 Huisgenoten € 14,00 Gastleden € 14,00
Jeugdleden € 12,00
Donateurs min. € 15,00
Bankrekening: NL88RABO0316440116 t.n.v. IVN

Bestuur

Voorzitter

Sjef Lommen
Lichtenvoordsestraatweg 18, 7121 AC Aalten
tel.: 06-12343561 voorzitter@oost-achterhoek.knnv.nl

Vice-voorzitter

Ed Grotenhuis
De Eelinkes 28, 7101 PX Winterswijk
tel.: 0543-520714 edenirene4645@gmail.com

Secretaris

Henk Wiggers
De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk
tel.: 06-20120995 secretaris@oost-achterhoek.knnv.nl

Penningmeester

Ron Krabben
Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde
tel.: 06-40020420
penningmeester@oost-achterhoek.knnv.nl

LEDEN

Piet Hoens
Koskampweg 3, 7122 JM IJzerlo
Tel.: 06-51301499 piet.hoens@planet.nl

Vertrouwenspersoon

Els van Dijk
Tel.: 06-12361482 elsje.van.dijk@hotmail.com

Contributies KNNV

Leden € 31,00 Huisgenoten € 10,00 Jeugdleden € 15,00
Donateurs min. € 26,00
Bankrekening: NL84RABO0121465241 t.n.v. KNNV

www.boekhandelkramer.nl

**vandaag besteld
morgen gratis in huis!**

Werkgroepen

Thema-bijeenkomsten

Judith Kuppens

tel.: 06-11426337 kuppensjudith@gmail.com

Wandelingen

André Hendriks

tel.: 06-16437732 andrehendriks57@gmail.com

Planten

Thea Croese

tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Natuurkierers

Ellen van den Adel

tel.: 06-20392805 ellen@workonprogress.nl

Lisette Platjouw

tel.: 06-13141323 lisetteplatjouw@gmail.com

Landschapsbeheer

Martin Peterkamp

tel.: 06-10567092 martin@peterkamp.nl

Natuurbeheer

Hermien Toebes

tel.: 0543-538256 h.toebes@solcon.nl

Paddenstoelen

Ed Grotenhuis

tel.: 0543-520714 edenirene4645@gmail.com

Veldbiologie

Thea Croese

tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Vleermuizen

Wilko Poortman

tel.: 06-23658486 poortmancw59@kpnplanet.nl

IVN Natuur

Robert Schadd

tel.: 06-82582054 robertschadd@outlook.com

Website IVN

Fred Groothuis

tel.: 06-83348880 webmasterivnoostachterhoek@gmail.com

Website KNNV

Ron Krabben

tel.: 06-40020420 penningmeester@oost-achterhoek.knnv.nl

Vereniging
Agrarisch
Natuurbeheer
Berkel & Slinge

- **Landschapsonderhoud**
- **Landschapsinrichting**
- **Ondersteuning en advies**
- **Cursussen en excursies**
- **Akkerrandmengsel**
- **Plantgoed**

WWW.VANBERKELENSLINGE.NL

'T Brendeke 10 Eibergen 0545-477587

In Memoriam Fred Bos

AUTEUR: ED GROTENHUIS

Tijdens een excursie met Vlaamse plantensociologen is op 30 juni 2025, in zijn geliefde Govelin (D), Fred Bos overleden. Fred Bos was voor onze KNNV afdeling een heel belangrijk man. Hij was een zeer veelzijdige persoonlijkheid. Hij had een brede interesse: Natuur met in het bijzonder het landschap, de flora en de mossen, geschiedenis, cultuur, geologie, reizen, noem maar op. Hij had ook een brede talenkennis. Hij kon op IJsland de mensen in hun eigen taal aanspreken.

Hij werd in 1944 geboren als boerenzoon in Drenthe in Gieten. Drenthe bleef voor altijd zijn thuis, hoezeer hij zich in Winterswijk ook zeer thuis voelde. Hoezeer hij met zijn geboortestreek verbonden was, blijkt uit zijn inzet voor de roggelelie. Inzet? Het was echt een passie! Voor wie dat niet weten; even kortgezegd: De roggelelie is een bolgewas dat vroeger voor de modernisering van de landbouw op de Drentse roggeakkers groeide; een prachtige oranje lelie. Op de arme grond wilden andere graansoorten haast niet groeien. De boeren verzamelden de bollen en verkochten die als bijverdienste als tuinplant in steden en vooral in dorpen in de buurt en zetten ze zelf ook in de tuin. Ze werden zelfs aan bloembollentelers in het westen van ons land verkocht. De oude naam van de roggelelie is Oranjelelie en in Duitsland Feuer-lilie. Maar omdat zijn vader het altijd over de roggelelie had, gebruikte Fred die naam ook en door zijn nauwgezette onderzoek is de lelie nu vooral onder deze naam bekend.

In de jaren 50 was de lelie helemaal verdwenen. Wanneer precies? In de Atlas van de Nederlandse Flora stond dat hij na 1950 niet meer in Drenthe was gevonden. Maar zijn vader zei dat dat hij ze een aantal jaren later nog wel gezien had. Fred ging ook bij boeren in de buurt vragen. En zelfs tot 1964! Dus de Atlas klopte niet. Het zou niet de laatste keer zijn dat Fred natuurboeken verbeterde. Zulke boeken moesten volgens hem kloppen. Hij schreef er een artikel over in Natura, het blad van de KNNV. Hierdoor kreeg hij veel reacties.

Maar hij ging zelf ook op pad. Jarenlang heeft hij in juni als de lelie bloeit, dorpen doorkruist om overal in de tuinen te kijken of ze daar nog stonden. Je staat versteld wat hij nog aantrof. De roggelelie was niet uitgestorven, maar moest weer opnieuw geïntroduceert worden! Daar heeft Fred zich jarenlang voor ingezet. Je kunt Fred rustig de redder van de roggelelie noemen.

Hij heeft er veel artikelen over geschreven. Toen bleek (logisch) dat aan de andere kant van de grens in Duitsland net zo'n situatie was. Tenslotte vond hij in het dorpje Govelin bij Hitzacker aan de Elbe (waar prins Claus geboren is) bij een traditionele boer een akker vol met roggelelies. Voor Fred was dit het paradijs met leeuweriken en ortolanen. Zo moest Drenthe vroeger geweest zijn!

Maar ook paradijzen zijn in onze tijd met de moderne landbouw, die op winst en productie gericht is, niet meer veilig. Fred heeft boer Bergmann geholpen om de lelie te behouden.

Hij zag zelfs kans om de minister van Nedersaksen te interesseren.

Maar ja, politici komen en politici gaan, maar gevaar voor de natuur blijft altijd bestaan. Al wel 15 jaar worden er daarom Feuerliliëntage georganiseerd met Fred als stimulator en ook dit jaar was Fred weer van de partij. Het was zijn passie, zijn levenswerk, maar helaas is hij daar in het harnas gestorven....

Maar de strijd gaat door. Ik hoop dat anderen de lantaarn van Fred zullen overnemen. Voor al zijn noeste arbeid heeft de KNNV hem jaren geleden voorgedragen voor een lintje. Mede door deze grensoverschrijdende inzet werd hij zelfs ridder! In de orde van Oranje-Nassau.

Wat voor persoon was Fred? Ja, Fred was Fred; Je moest hem nemen zoals hij was. Als hij op zijn praatstoel zat, kwam je er haast niet tussen. Sommigen vonden hem eigenwijs, maar hij had ook reden om dat te zijn.

Hij had zoals gezegd een brede belangstelling, maar als iets hem interesseerde, zoals de genoemde roggelelie, wilde hij ook er ook echt zoveel mogelijk van weten. Hij beet zich er in vast. Zo kreeg hij een enorme kennis en dat merkte je. Ook landelijk had hij daardoor een grote kenniskring van specialisten.

Fred was zeer hulpvaardig. Als voorzitter kreeg ik eens te maken met een spreker die een lezing zou houden en die kort voor zijn optreden belde om af te zeggen. Wat nu? Fred gevraagd; Geen punt! Die avond stond hij voor de leden enthousiast te vertellen over Midden-Frankrijk waar hij met zijn gezin op vakantie was geweest. Met uitgebreide informatie over flora, geologie en cultuur. Die dia's had hij toch. Dat was Fred.

We zullen hem missen als steun voor een aantal van onze werkgroepen: De Plantenwerkgroep en de Mossenwerkgroep. We zullen zijn enorme kennis node missen. Bij hem kon je altijd terecht als je iets te vragen had.

Over zijn hobby's kan ik net zulke verhalen houden, maar die houd ik maar kort.

Hoewel: Heeft u de bibliotheek van Fred wel eens gezien? Met allemaal specialistische boeken en naslagwerken. Hij is jaren geleden meermalen naar de Galapagos eilanden geweest. Het specialistische boek over de flora aldaar was daar niet meer aanwezig. Maar Fred had hem wel door internet.

Reizen deed hij ook graag: Veel naar Engeland, Frankrijk, Duitsland en zelfs naar de Westkust van Australië. En wij kregen over dit alles zeer deskundige lezingen.

En heeft u zijn stenenverzameling wel eens gezien? Ook de geologie interesseerde hem zeer en hij zocht vaak bouwterreinen af waar gegraven werd. Of zijn verzameling boeken over IJsland waar hij verschillende keren geweest is. Voor het nog vrijwel ongerepte IJsland had hij een zwak. Ook voor hun cultuur.

Ook als onderwijzer werkte hij met hart en ziel. Trots vertelde hij dat een van zijn leerlingen wethouder van Amsterdam was geworden en dat zij hem verteld had dat zijn lessen voor haar zo belangrijk waren geweest.

Tot slot wil ik bij Fred eindigen met de bekende uitspraak van de dierentuin in Amsterdam : Artis Natura Magistra; De natuur als leermeester van kunst en wetenschap. Dat heeft Fred in zijn leven steeds voor ogen gehouden. Hij heeft, ondanks fouten die ieder mens maakt, een goed leven gehad dat navolging verdient. Fred, we zullen je heel erg missen.....

OOK IN DROGE TIJDEN IS GEELINK HAAKSBERGEN UW PARTNER IN BESPROEIING

Eibergsestraat 199 | 7481 HJ Haaksbergen
T: 0545 221297

IN MEMORIAM Anke Hollink

AUTEUR: JAN DIRK FOCKER

Antje Jacoba Hollink-Holsbeeke

27 november 1949 - 12 april 2025

De uitvaart was 'helemaal Anke'. Prima georganiseerd en alles had een warme uitstraling. Prachtige foto's van de tuin op de uitnodigingskaart. Leuk verhaal van Anke zelf, voorgelezen door haar schoondochter en verder een warme bijdrage door zoon Johan, schoondochter Linda en kleindochter Fleur.

Wat we voelen bij het verlies van Anke kunnen we denk ik niet beter uitdrukken dan met dat wat in het gedicht staat dat op de uitnodigingskaart was afgedrukt.

*Hoe zal het straks zijn als het lente is
En alles fris en vrolijk wakker wordt.
Het tere groen en al het andere
dat met het voorjaar te maken heeft.
En jij er niet meer bent?*

*Hoe zal het zijn als daarna de zomer
komt en alles bruist van tomeloze bloei.
Als we op vakantie gaan
of juist weer terug komen van een fijne reis.
En jij er niet meer bent?*

*Hoe zal het zijn in het najaar van
de dagen als warme tinten overheersen
en ieder nageniet van wat er te genieten valt.
Ondanks stormen, regen en wind.
En jij er niet meer bent?*

*Hoe zal het zijn als koning Winter
intocht houdt met speciale
dagen in december en als ieder warmte
en geborgenheid zoekt bij elkaar.
En jij er niet meer bent?*

*Wij weten het niet,
wij willen het nog niet weten.
We hopen alleen dat...
als jij er niet meer bent
wij elke lente, zomer, herfst en winter
ons samenzijn met jou zullen herinneren
als allermooiste moment.*

Het IVN Oost-Achterhoek maakte eind 2005 kennis met Anke, want vanaf januari 2006 nam zij deel aan de eerste gidsencursus die wij toen organiseerden. Zij was een uitmuntende cursiste en samen met de rest van die (ook al) hele goede groep van de eerste cursus, gaf deze een enorme impuls aan de vitaliteit van onze afdeling. Het leverde niet alleen goede gidsen, maar ook verder enorm actieve leden op.

Daarna werd ze niet alleen actief binnen de vleermuizen-groep, ze stond Johnny jarenlang bij met de coördinatie van de landschapswerkgroep en ze werd twee gidsencursussen lang prominent lid van de begeleidingscommissie. Ondertussen was ze actief als gids, onder andere de wandeling in januari heeft ze jarenlang mede georganiseerd. Later werd ze bestuurslid en vertrouwenspersoon binnen onze afdeling. Te veel om op te noemen. Alles op haar consciëntieuze en innemende wijze.

Ik denk dat ik voor iedereen spreek als ik zeg dat we haar voor alles enorm dankbaar zijn. We wensen Johnny, Johan, Linda en Fleur enorm veel sterkte toe met dit grote verlies.

De zandweg

AUTEUR: ELS VAN DIJK

Een zandweg tussen intensief agrarisch gebied. Heeft dat nog zin om in stand te houden?

Het belang van een zandweg is niet te onderschatten, je vindt er meer biodiversiteit dan langs verharde wegen. De zandweg waar dit stukje over gaat, ligt er misschien al wel zo'n 150 jaar en vormt om die reden al jaren een leefgebied voor diverse soorten planten en dieren.

Zandweg Foto: Els van Dijk

Zoals, veel soorten vogels, insecten, bijvoorbeeld graafwespen, loopkevers en bijvoorbeeld zandbijen, die er hun nest kunnen maken.

Er kan op prooien gejaagd worden en in het zand nesten gebouwd. Maar het dient soms ook als rustige oversteekplaats voor reeën en is een mogelijkheid voor een haas om een zandbad te nemen.

Echt gezien: twee hazen op de zandweg, eentje die lekker op de rug heen en weer rolt voor een zandbad. Bescherming of verzorging van de vacht of gewoon omdat het lekker is?

De planten die in de berm bloeien vormen een voedselbron voor verschillende soorten insecten, die vervolgens weer belangrijk zijn voor vogels, zoals bijvoorbeeld de grasmus, een echte insecteneter.

Sporen van nesten, pootafdrukken van hazen en reeën zien we er regelmatig, zandhoopjes, tumuli genoemd, die wijzen op een nest, waarschijnlijk van een zandbijtje? Goed observeren dan maar. Opletten of er een bijtje uit zo'n zandhoopje komt of zich naar binnen wil graven. Oefening in geduld is het, maar als het dan lukt om een foto te maken. Geweldig!

Wat blijkt, het is een pluimvoetbij...

Pluimvoetbijen danken hun naam aan de opvallend lange haren aan hun achterpoten.

Met de achterpoten wordt het zand uit de nestgang geveegd.

In het losse zand graaft het vrouwtje een schuin aflopende gang met aan het eind een korte zijgang en daar wordt een holte uitgegraven.

De holte krijgt, in tegenstelling tot andere bijensoorten, geen 'bekleding' ter bescherming en in de holte maakt vrouw pluimvoetbij met behulp van stuifmeel en nectar een gele pollenbal waarop het eitje gelegd wordt.

Pas de volgende zomer vindt de verpopping plaats en verschijnt er eind juni, begin juli een nieuwe generatie.

Pluimvoetbijen zijn univoltien, dat wil zeggen, er is maar één generatie per jaar.

Deze bijensoort haalt stuifmeel van met name, gele composieten, zoals havikskruid, leeuwentand, streepzaad en biggenkruid. Ze kunnen grote hoeveelheden stuifmeel vervoeren.

Een voordeel van deze bijensoort is dat ze zeker twee kilometer kunnen afleggen van de nestplaats naar de drachtplanten.

En dat is in het geval van bovengenoemde zandweg gunstig.

In de omgeving, de berm, moeten voldoende bloemen en kruiden aanwezig zijn, het liefst op een zonnige plaats. Echter, tot vermoedelijk grote frustratie van velen, wordt de berm langs deze zandweg zeker twee keer per jaar gemaaid.

De planten zijn vaak voor zo'n maaibeurt mooi in bloei, hebben stuifmeel en nectar en zijn daarom een goede drachtplant voor bijen en andere insecten.

Voor de pluimvoetbij is het om die reden gunstig als er verderop ook genoeg planten staan die voor hen van nut zijn.

Tumulus, zandhoopje Foto: Els van Dijk

Desondanks is er toch een aardig plantenlijstje te maken van de planten die in de berm bloeien.
In het voorjaar o.a. margrietten, muizenoor, wikke, klaver, hondsdrif, akkerviooltje, veldereprijs, paardenbloem, later in het jaar gevolgd door o.a. st. janskruid, duizendblad, glad walstro, vlasbekje, kantig hertschoot en boerenwormkruid.
Dit is geen volledig beeld, gelukkig maar.

Aanliggende percelen bij de zandweg die eerst weiden waren, waar soms koeien liepen, veranderden in de loop der jaren in bouwland waar mais, aardappels en de laatste tijd ook lelies geteeld worden.
Wat de lelies betreft, daar gaat regelmatig de gifspuit overheen.
Maar, o wonder, de gele kwikstaart broedt er, de veldleeuwerik is nog (steeds) te horen en in de berm zien we soms de grasmus.
Deze vogels passen zich aan lijkt het.

Kortom, de zandweg verdient waardering om zandweg te blijven.
Uit cultuur-historisch oogpunt, maar ook in het belang van de natuur.
En wij mensen genieten hier ook van.

Bronvermelding:
Pieter Breugel: Basisgids wilde bijen. 2019.
Casper Janssen: Zandweg, uit de rubriek Tussen horst en griend.

Pluimvoetbij bij nestingang Foto: Els van Dijk

Het Reirinck (sinds 1662)

Achterhoekse gastvrijheid in Zwolle bie Grolle

Samenzijn met familie of vrienden op een prachtige plek in de Achterhoek. Je geniet in een rijksmonumentale hoeve, daterend van voor 1662. Het Reirinck biedt comfortabele overnachtings mogelijkheden voor kleine én grote gezelschappen. Van B&B tot samenkomsten van 100 personen, met in totaal 28 kamers. Je kiest zelf de boerderij die bij je past. Tevens een unieke trouwlocatie, vergader- en feestlocatie.

Bij feest vanaf 60 personen overnachten 10 gasten gratis!

Informatie/boekingen:

Fam. Lagers
Oude Winterswijkseweg 52
7141 HE Groenlo
0544-461820
info@reirinck.nl
www.hetreirinck.nl

Wandeling door het buurtschap Kotten

AUTEUR: HARRIËT TOEBES

Mede door het prachtige wandelweer en reclame in de media was er op 16 maart 2025 een grote opkomst. Er waren welgeteld 67 personen naar camping De Italiaanse Meren gekomen waar het startpunt van de wandeling was. Het was fijn dat er 4 gidsen waren om de wandelaars mee te nemen naar een mooi, kleinschalig natuurgebied op de grens met Duitsland. De route liep dan ook een stukje over één van de Kommiezenpaden. Dit zijn oude smokkelpaden aan weerszijden van de grens.

De wandeling begon achter de camping waar kleine meertjes liggen. De meertjes zijn in 1895 ontstaan door kleiwinning voor dakpannen en bakstenen. Na de kleiwinning liepen de gaten vol water en ontstonden er meertjes. Na verloop van tijd kwamen er mensen om te vissen en vervolgens ontstond er een kleine horecagelegenheid. Later kon men er ook overnachten en was de camping een feit. Het verhaal gaat dat een bezoeker de blauw-groene kleur van het water wel wat vond lijken op de meren in Noord-Italië, vandaar de naam Italiaanse Meren!

Nu is het een vogelgebied waar bijzondere soorten zoals de ijsvogel en de rietgors te zien zijn. Af en toe is er zelfs een groep kraanvogels die daar een rustpauze neemt.

Speenkruid

Onderweg lieten enkele voorjaarsbloeiers zoals het speenkruid en de bosanemoon zich al voorzichtig zien. Ook de tijtjaf en de grote gele kwikstaart werden gespot.

Het viel op dat er veel loofbomen, vooral zomereiken, begroeid waren met klimop (Hedera Helix). Bij sommige mensen leeft de gedachte dat klimop slecht is voor een boom. De worteltjes van de klimop hebben echter alleen een hechtende functie aan de buitenste laag van de schors en nemen geen voedingsstoffen uit de boom op. Klimop aan de boom heeft voordelen zoals nestgelegenheid, leefruimte en schuilgelegenheid voor eekhoorns, muizen, vogels en insecten.

Bosanemoon

Veel klimop kan ook een nadeel zijn. In de winter kan de boom meer wind vangen en is de kans op omwaaien bij storm groter. Ook dode takken, die uit de boom kunnen vallen, zijn minder zichtbaar door de klimop.

Osin - Bemersbeek

Een prachtig stukje van de wandeling liep langs de Osink-Bemersbeek. Deze beek is een zij-beek van de Boven Slinge en is de afgelopen jaren natuurlijker ingericht. De grondwaterstand is verhoogd door de beek minder diep te maken en het water langer vast te houden.

Ook is er puin verwijderd zodat er weer beperkte erosie plaats vindt. Hierdoor ontstaan er natuurlijke oevers en steilranden. Daardoor is er meer variatie in de waterbodem met zand en grindbankjes. Dit is belangrijk voor beekvissen zoals de beekprik en waterinsecten als de bosbeekjuffer. Ook zijn er bosstroken aangelegd voor meer schaduw voor planten, dieren en koeler beekwater.

Het was een zeer afwisselende en geslaagde wandeling met als afsluiting een drankje op het terras van camping De Italiaanse Meren.

Italiaanse Meren

Luuk Temming

BOOM EN GROEN

- Verwijderen van bomen op moeilijk bereikbare plekken d.m.v. klimtechnieken.
- Boomonderhoud met hoogwerker
- Snoeien van (monumentale) bomen.
- Onderhoud van natuurelementen zoals houtsingels en de fruitboomgaard.
- Gevelde boom aan planken zagen met eigen zaagmachine

Luuk Temming
Boom & Groen
Schatbergstraat 55
7131 AP Lichtenvoorde

T 0544 - 84 21 52
M 06 - 28 778 183
E info@luuktemming.nl
I www.luuktemming.nl

Voor al uw
bomenwerk

100% biologische vaste planten & natuurlijke beplantingsconcepten

- topkwaliteit uit eigen kwekerij
- voor elke groenprofessional

lageschaar
vaste planten

PRAIRIE GARDEN

Fleur dansante

fleur Robuste

Informeer naar uw mogelijkheden met ons assortiment (inheemse) planten en kleurrijke, onderhoudsarme beplantingsconcepten.

Laat u inspireren op: www.lageschaar.nl

Je maakt het natuurlijk met Lageschaar

De geschiedenis van de boomverzorging en monumentale bomen in de Achterhoek

AUTEUR: JUDITH KUPPENS
FOTO'S: JEROEN PHILIPPONA

Op 9 april 2025 werd deze themabijeenkomst verzorgd door Carel ten Have en Jeroen Philippona.

Elke boom...

“Waar een boom staat is hij thuis. Wat lig je daar nog. Klauw je tussen zijn wortels vandaan. Schraap de schimmeldraden van je lijf en leden. Klop de regenwormen uit je oren. En jaag de mollen uit je borstkas weg. Genoeg compost geweest. Hoest de potgrond uit je longen en sta op. Je wordt verwacht”.

Dit mooie gedicht van Tommy Wieringa wordt voorgelezen door Lies.

Carel ten Have is met de schop in de hand geboren. Naar eigen zeggen was hij gelijk boomchirurg. Immers, van kinds af aan, had hij interesse in bomen. Wanneer hij een oude boom zag, was hij gelijk gefascineerd erdoor. Hij vertelt over het bedrijf van de gebroeders Copijn. Dat bedrijf ontstond in 1966 en zij werden de eerste boomchirurgen in Nederland.

Carel vertelt: “Eigenlijk deden ze maar wat. Het uithollen van bomen; dood hout werd geïmpregneerd. Het was als Suske en Wiske, het verhaal over “de Boze Boomzalver...”. Kortom het waren de gebroeders “Kop en Pijn”. Eigenlijk wist niemand toen nog veel over de “biomechanica” van bomen.

In Schotland werden in de boomchirurgie holle ruimten opgevuld met keien, gemetseld als het ware...In 1973 fransen “specialisten” bomen uit. Men dacht zo het rotte hout eruit te verwijderen. Anno 2024 begrijpt men eindelijk dat een boom zichzelf wil repareren...! Carel legt uit dat wondgroei bij bomen bestaat, de wond wordt door de boom zelf gedicht. Een boom kan zichzelf heel goed repareren, de boom grendelt zichzelf af. Wanneer zo'n boom vergrendelt dan moet je er gewoon vanaf blijven...

Niet alles wat ze aan bomen deden in het verleden was fout: verankeringen om bomen te ondersteunen waren wél goed. Bij verankeringen werden de takken vastgemaakt zodat ze niet uit kunnen scheuren.

In de loop van de jaren kwamen er opleidingen voor boomverzorging. Zoals: ETW: European Tree Worker en ETT: European Tree Technician. Om in de boom te mogen klimmen moet je wel eerst een cursus volgen. Dan is er nog de BVC, de Boom Veiligheids Cursus en VTA, Visual Tree Assessment.

Dan is er nog CODIT. Compartmentilisation in trees : reacties van bomen: wond overgroeiing ; callus vorming, dan moet je afblijven van de boom. Carel legt uit: wanneer er geen wond overgroeiing plaatsvindt dan is dat verdacht, immers een boom kan volop in blad staan en toch ernstig ziek zijn en dat is een gevaarlijke situatie!

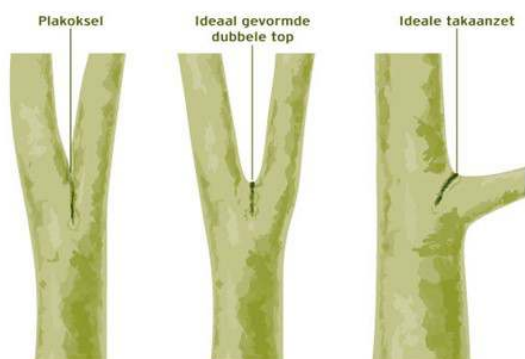
Carel vertelt : de Eik bij het Eskeshuis Aalten heeft een natuurlijke verankering, een verbinding gemaakt uit zichzelf.

Het verplanten van grote bomen

Het kán zinvol zijn om grote bomen te verplanten. Het is alleen een grote operatie, als je beseft dat een plataan 12 of 13 ton weegt. Het beste is om een verplanting 4 of 5 jaar van tevoren voor te bereiden. Waarom? Omdat de boom vaak naar een andere grond wordt verplaatst en de bodem niet groot genoeg wordt doorgespit. Dan ontstaat er kleine wortelgroei. Uit de grond 'scheppen' is een nadeel bij klei achtige grond, omdat dan vaak het gat wordt 'dichtgesmeerd'. Er komt dan te weinig lucht door.

Snoeien: hoe doe je dat?

Het begint met een jonge boom, met de nieuwe aanplant. Bij natuurlijke bomen kan het solitair struikachtig groeien. Vroeger waren er nogal eens verkeerde technieken en maakte men onnodig grote wonden.

Afbeelding Ecopedia

Een plakoksel is het raakvlak tussen de stam en een steil omhooggaande tak, waarbij de twee houtcilinders niet vergroeien, omdat zich tussen beide nog een laag schors bevindt. Het is belangrijk dat er begeleidingssnoei is van jonge bomen naar volwassen boom.

Bij rigoreuze snoei worden takken en twijgen tot op een aanzienlijke lengte ingekort, vaak tot op tientallen centimeters boven de grond. Of tot op de stam bij bomen. Dit wordt gedaan om de groei te stimuleren, de vorm te herstellen, of om verjonging van de plant teweeg te brengen. Staphorster snoei: de heg of struik wordt in een bepaalde vorm gesnoeid, vaak in een rechte lijn, geeft ruimte en wordt afgekroond.

Beuken kunnen last hebben van zonnebrand, de bast kan verdrogen en verbranden, dat komt omdat de schors van beuken relatief dun is en daardoor minder bescherming biedt tegen de zon dan bij andere boomsoorten. Er kunnen scheuren ontstaan en verkleuring en zelfs afsterving van de bast. Volgens Carel helpt het niet altijd om deze bomen te beschermen met jute.

Groeiplaatsonderzoek bij bomen heeft een lange geschiedenis, met een toename vanaf de jaren '60. Dit type onderzoek kijkt naar factoren die de groei en stabiliteit van bomen beïnvloeden, zoals de bodem, omgeving en boomsoort. Is de bodem niet verdicht? Is er genoeg zuurstof voor de boom om te groeien? Bekabeling is ook funest voor bomen en dat wordt tegenwoordig véél gedaan

Ziektes en aantastingen van bomen zijn: Essentaksterfte door een schimmel; Kastanjebloedings ziekte door een bacterie; Massaria bij platanen door schimmel; Iepziekte wordt ook door wortelcontact tussen bomen doorgegeven. Wordt veroorzaakt door de iepenspintkever. In Den Haag hebben ze er wat op gevonden. De Haagse Iepen krijgen een 'grieprik', een speciaal vaccin om de iepen te beschermen tegen de ziekte. Het lijkt erop dat de Fladderiep iets minder gevoelig is voor de ziekmakende kever, deze boom heeft namelijk een dikke bast.

Jeroen vertelt ons later dat Amsterdam vele iepen heeft en dat ze bepalend zijn voor het stadsbeeld. Gelukkig staan ze er in Amsterdam óók goed bij, doordat ze aan goed beheer doen.

Wat is de zorgplicht voor bomen?

Dat houdt in dat de boomeigenaar zijn boom moet onderhouden en regelmatig moet inspecteren ten behoeve van de veiligheid.

Boom Veiligheids Controle of Visual Tree Assessment houdt in dat de boomveiligheidscontroleur de boom controleert met behulp van de VTA methode. Je kijkt dan naar de bouw, stand, kroonvorm, vergroeiingen, zwammen, plakoksels, te zware takken en zichtbare holtes.

PICUS-meting: is een methode om door middel van ultrasone geluidstechnologie de gezondheid en stabiliteit van bomen te beoordelen. Het apparaat is ontworpen om geluidsgolven door de boomstam te sturen en te meten. Zo kan de dichtheid van het hout bepaald worden, wat weer informatie geeft over de sterkte van de stam.

BEA: Boom Effect Analyse is een onderzoek dat de effecten van een bouwproject of een andere ruimtelijke ingreep op bomen in kaart brengt, dus met een inspectie van de bomen, analyse van de bodem en de wortels en een beoordeling van het effect van de geplande werkzaamheden. Tot slot benadrukt Carel dat een boom pas écht een ecologische waarde krijgt, wanneer de boom ouder is dan 60 jaar.

Dan neemt Jeroen Philippona het stokje over en begint te “bomen over bomen...” Jeroen is secretaris van de Bomenstichting in Zutphen en omstreken en heeft, net als Carel, zeer veel kennis in huis over bomen. Jeroen vertelt over de geschiedenis van de Bomenstichting

In 1970 is de Bomenstichting opgericht. Copijn was één van de oprichters, vanuit zijn passie voor (monumentale) bomen en het inzien van het belang ervan voor de samenleving. De Stichting heeft het register van monumentale bomen opgesteld. In 2011 kwam de werkorganisatie van de landelijke Bomenstichting in financiële problemen, o.a. door het stopzetten van subsidies, maar de stichting kon dankzij vrijwilligers voortbestaan. Sinds 2012 is het als vrijwilligersorganisatie verdergegaan en zijn er verschillende kantoren in het land ontstaan. (O.a. Bomenstichting Achterhoek, Bomenstichting Zutphen e.o.).

We doen niet aan bosbeheer, ook niet aan politiek. Maar het is belangrijk in verband met klimaatverandering, dat we de bebouwde omgeving laten vergroenen. Het werkterrein is dus groter dan je denkt, de bodem is dus ook heel belangrijk, de grond waar de bomen in wortelen. Je ziet ook heel veel geschillen rondom bomen tussen burens. (Denk aan de Rijdende Rechter...) Zo zijn er tegenwoordig ook boomjuristen. Die gaan over bomen en de wet.

In het bosbeheer duiden groene en rode stippen op verschillende acties voor bomen. Een groene stip kan een risico boom aanduiden, die na inspectie mogelijk gesnoeid of gekapt wordt. Een rode stip betekent vaak dat de boom gekapt zal worden.

Wat zijn monumentale bomen?

De leeftijd van de boom is minimaal 80 tot 100 jaar. De boom moet beeldbepalend zijn voor de omgeving. Ook moet de boom cultuurhistorische waarde hebben, verder nog een dendrologische waarde (dat betekent zeldzaamheid van de soort of variëteit) en ook nog een ecologische waarde, d.w.z. dat er (zeldzame) planten of dieren in leven. Verder moet de boom zelf een zeldzaamheid zijn. (bijvoorbeeld: dikste, oudste of hoogste van de regio).

Jeroen laat een aantal dia's zien van bijzondere bomen: deze worden door Rijksdienst cultureel erfgoed bepaald op hun cultuurhistorische waarde.

Allereerst de beeldbepalende beuk midden 19e eeuw: de rode beuk bij Wichmond; de Eik middenin Ruurlo; in Etten-Leur: de Moerbei boom, onder de boom werd recht gesproken (dat gebeurde onder eikenbomen en lindes), de Kroezeboom Tubbergen Kapel, geplant rond 1500-1600; Fleringer Es; de Heilige Eik van Den Hout, in Noord-Brabant (mogelijk 600 jaar oud...); in Arnhem: de 12 apostelen in Sonsbeek park. Het zijn er overigens nu nog maar 10.

De dikste boom van Nederland staat in Brummen, het is een mammoetboom, met een stamomtrek van 8 meter en 56 centimeter.

In het Achterhoekse landschap is de zomereik de belangrijkste boom. Eiken zijn kenmerkend in het coulissenlandschap. Denk bijvoorbeeld aan de dikke zomereik bij Verwolde.

Pastorie in Ziewent en Ruimzicht in Doetinchem: daar staan mooie bomen, onder andere de Zomerlinde en Nordmanspar. En bij Ruimzicht staan monumentale beuken.

Reuzeneik bij Kasteel Vorden: geplant in 1760, omtrek is 730 cm en deze boom is 260 jaar oud.

De Kroezeboom in Ruurlo: geplant tussen 1650 en 1700, mogelijk geplant op de kruising van wegen of als grensmarkering. Ook is hij een van de dikste meerstammige bomen van Nederland.

Lodewijkslinde in Vorden: staat op Landgoed Vorden, dichtbij het kasteel. Deze zomerlinde is zo'n 400 jaar oud en heeft een omtrek van 540 centimeter en is 13 meter hoog. De Linde is vernoemd (zo gaat het verhaal...) naar de Franse koning Lodewijk XIV, die in 1672 onder deze boom rustte.

Lindes worden vaak in bijzondere vormen gesnoeid. Verder noemt Jeroen nog een paar mooie Toppers die de moeite van het bekijken waard zijn:

De tamme Kastanjeboom in Beltrum; de Fladderiep in Heure op Landgoed Beekvliet bij Borculo: dit is de dikste Iep van Nederland, geplant in 1850. Vergeet niet de Linde bij Radstake....

En tot slot: de oude eik van Sieverdinck Brinkheurne, 250-300 jaar oud. Is in 1975 geraakt door de bliksem, waardoor de boom hol van binnen is geworden, maar... tot voor kort was de boom nog zeer vitaal!

Helaas heeft er na deze bijeenkomst een verschrikkelijke storm gewoed in Winterswijk en zijn er vele bomen omgegaan.

Ratumse beek in de voorjaarszon

AUTEURS: : FEMKE RHEBERGEN EN GERTON SCHOOLTINK (STAGIAIRES NATUURGIDSEN OPLEIDING)

Op de mooie zonnige zaterdagochtend 12-april 2025 om 9:00 uur hebben we ons verzameld in Winterswijk waar de Henxelseweg de Ratumse beek oversteekt. In totaal zijn we met 10 personen om ook deze keer leuke creatieve foto's te nemen in een stukje natuurgebied langs de Ratumse beek.

De Ratumse beek is een beek die in de middeleeuwen deels natuurlijk was en deels gegraven is om het gebied ten noordoosten van Winterswijk te ontdoen van overmatig water, zodat er kleinschalige landbouw kon gaan plaats vinden in de voormalige woeste gronden. Gedurende de tijd is de beek gaan meanderen, is verplaatst, gekanaliseerd en weer teruggebracht in zijn natuurlijke meanderende vorm in bijvoorbeeld het Döttinkro. Hij komt Nederland binnen bij Grenspaal 786. In Duitsland, waar de beek ontstaat, wordt hij Vitiverter Bach genoemd. Na ongeveer 15 meter hoogteverschil te zijn gedaald over een aantal kilometers, stroomt de beek, samen met de Winterswijkse Stadsbeek en de Willinks Beek, in de Groenlose Slinge.

In het stukje waar we gaan fotograferen komen diverse leuke plantjes voor. Vooral de bosanemoon is nu op zijn mooist om te fotograferen. Ook het gewoon speenkruid laat nu haar prachtige gele bloemenkrans zien. Verder is de salomonszegel net de grond aan het uit kruipen. Van de witte klaverzuring gaan de bloembladjes open als de zon erop schijnt.

Slanke sleutelbloem - Marese Ornee

In dit stukje staat ook de prachtige maar zeldzame slanke sleutelbloem, waar ook nog een leuke anekdote over te vertellen is.

“Petrus was één van de twaalf apostelen van Jezus en na zijn dood werd hij de bewaker van de hemelpoort. Aan zijn riem rammelden grote gouden sleutels die toegang gaven tot alle hemelse gewelven en het was zijn taak de ‘goede zielen’ in het hemels paradijs te verwelkomen en de ‘slechte zielen’ naar de hel te verwijzen.

Op een van de eerste voorjaarsdagen van het jaar was Petrus een beetje sloom geworden door het warme lentesonnetje en hij sukkelde in slaap op de luie stoel voor de hemelpoort. Hij was zo slaperig dat hij vergat de sleutels aan zijn riem te klikken zodat die, terwijl hij zat te snurken, uit zijn handen vielen. Vele uren later viel de sleutelbos op aarde.

Een klein meisje dat in het veld aan het spelen was hoorde de zware sleutels in de weide vallen. Het goud glinsterde geel in de zon. Omdat ze aanvoelde dat het belangrijke sleutels waren, durfde ze deze niet op te pakken en ze rende naar huis om haar ouders te vertellen over de wonderbaarlijke sleutels die uit de lucht waren gevallen.

Maar toen de sleutels uit zijn handen glipten, schrok Petrus meteen op uit zijn dutje, riep een engel en stuurde die naar de aarde om ze op te halen. Tegen de tijd dat de ouders van het opgewonden meisje in de weide waren aangekomen, bleken de sleutels al weer verdwenen. Maar op de plek die het meisje aanwees, straalden prachtige, helder gele bloemen, bloemen die ze nooit eerder hadden gezien. De bloemen hingen aan de zijkant van de stengel, zoals sleutels aan een sleutelbos. Ze begrepen dat ze bijzonder waren en daarom noemden ze de nieuwe bloemetjes sleutelbloemen.

Omdat ze uit de hemel afkomstig waren, dachten de ouders dat onder de plant een schat verstopt was. Toen ze na voorzichtig graven niets vonden wisten ze toch zeker dat het hen in de nabije toekomst voorspoed zou brengen. Daarom verzorgden ze de plant heel goed, waardoor hij zich over grote gebieden kon verspreiden.”

(Bron: Els Baars, <https://natuurverhalen.nl/2020/01/20/hoe-de-sleutelbloem-uit-de-hemel-kwam/>).

De sleutelbloem wordt ook geneeskrachtige eigenschappen toebedacht, die wordt ingezet tegen reuma, epilepsie en hoest.

Na deze anekdote zijn we het gebied ingetrokken om leuke en bijzondere foto's te maken.

Ratumse beek - Marese Ornee

Bosanemoon Verlicht Lisette Platjouw

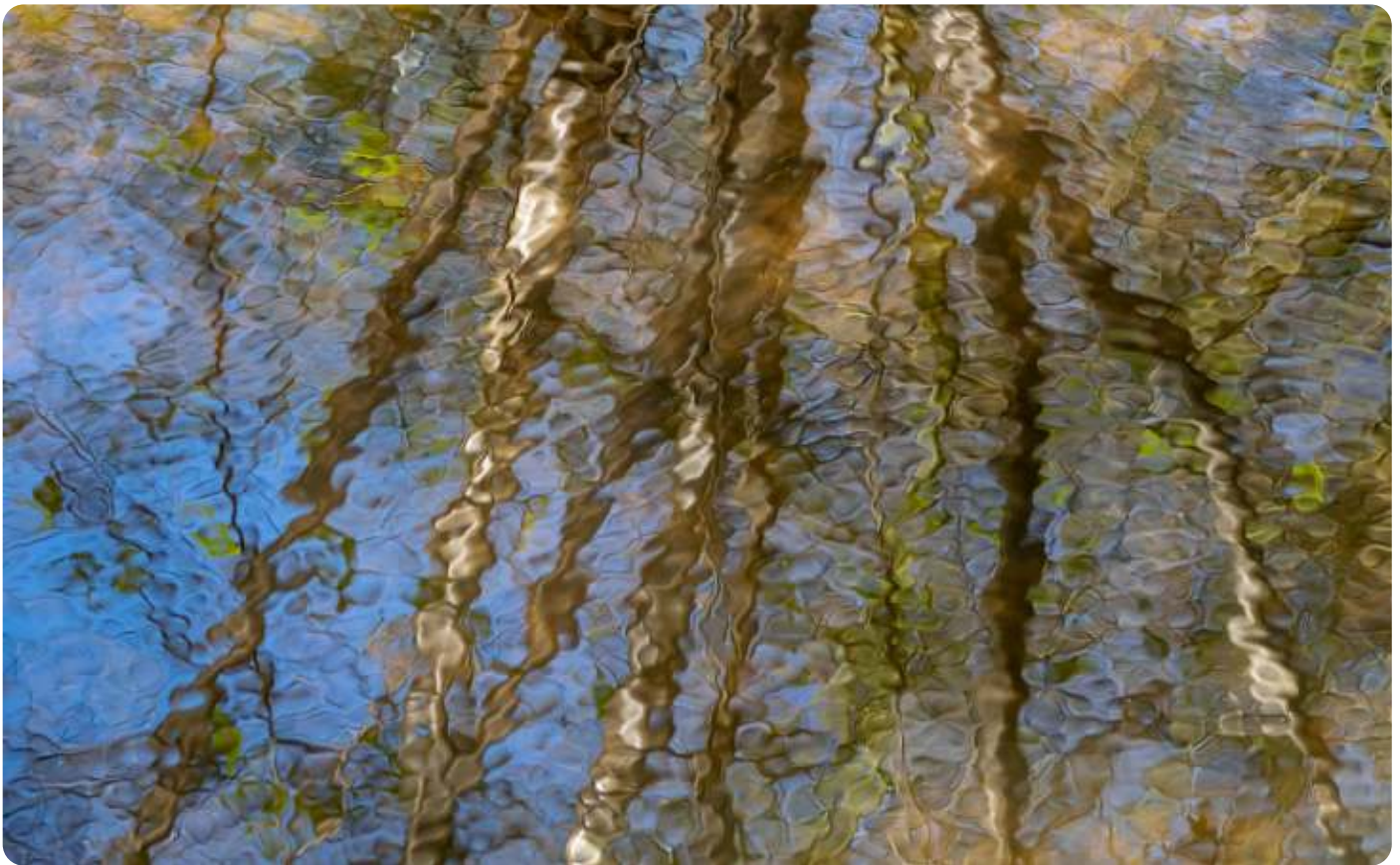
Speenkruid - Gerton Schooltink

Kwel - Anouk Nijkamp

Witte klaverzuring - Anouk Nijkamp

Ontspiegeld - Anouk Nijkamp

Bosanemoon - Anouk Nijkamp

Bosanemoon met groene krabspin - Gerton Schooltink

Timmermans & Mulder

BLOEMENSPECIAALZAAK - CADEAU'S

Misterstraat 36, Winterswijk, tel. 0543-512403

E-mail timmermansmulder@hetnet.nl

Nieuwe IVN Natuurroutes app

AUTEUR: ROBERT SCHADD

Enige tijd geleden heb ik gemeld, dat IVN heeft besloten te stoppen met de vorig jaar gelanceerde IVN Natuur app. De kosten van het verder ontwikkelen van deze app waren te hoog en de beoordeling van de app waren niet goed.

In de tussentijd heeft IVN gezocht naar een bestaande routes app, waar de inmiddels talrijke IVN routes onder eigen naam in konden worden ondergebracht. Inmiddels is een dergelijke app gevonden en heeft IVN de bestaande IVN routes (wandelingen, fietstochten, enz.) naar deze app gemigreerd.

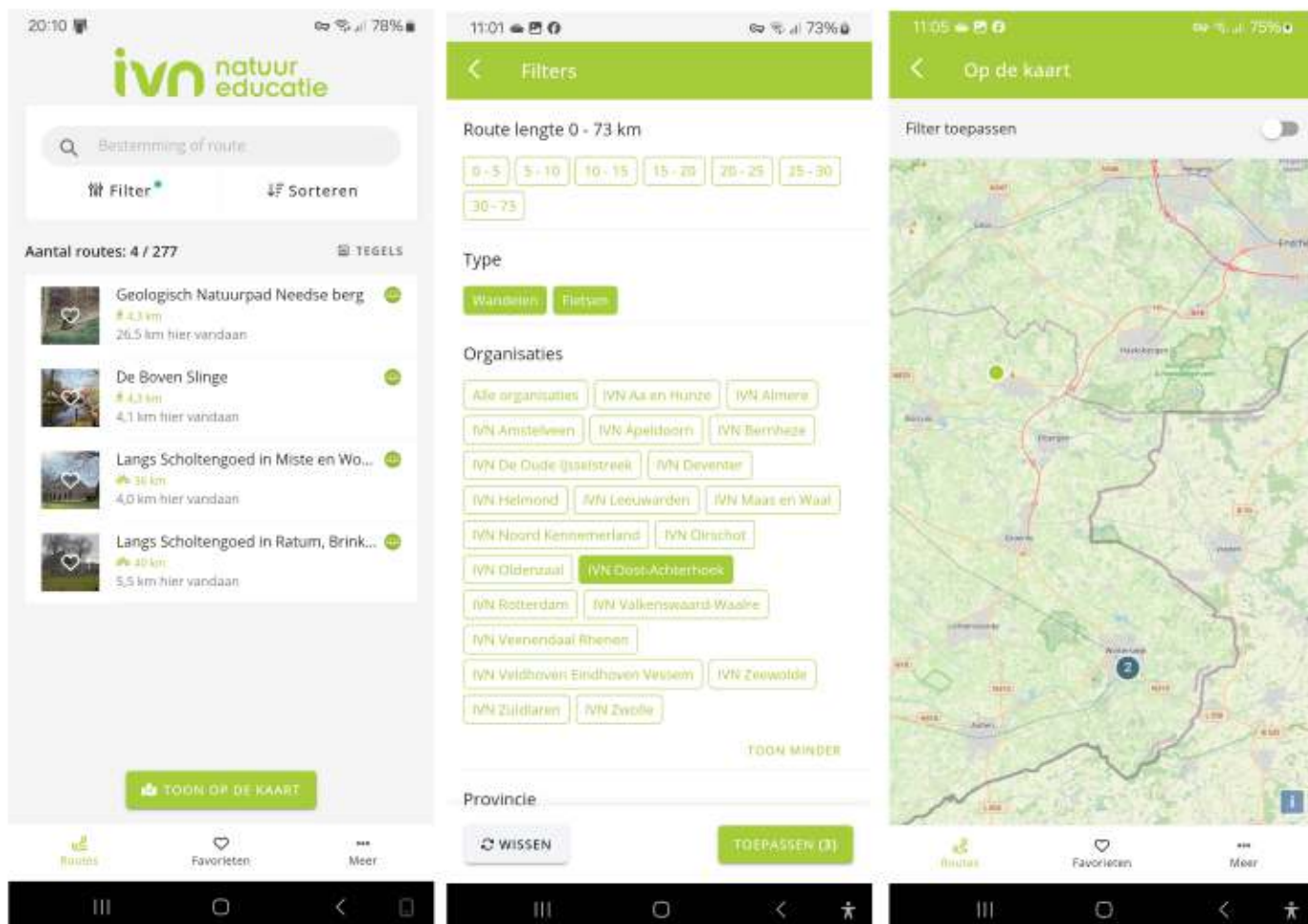
Dat is niet alleen goed nieuws voor alle IVN afdelingen en IVNers, die veel werk hebben gestoken in het ontwikkelen van deze routes, maar ook voor het type wandelingen en fietstochten met als doel natuureducatie.

De nieuwe app heet IVN Natuurroutes en is beschikbaar via de Play Store voor Android en de App Store voor Apple iOS

Er hoeft voor deze app geen account meer aangemaakt te worden.

Groenling - Simone Bos

Weer om nooit te vergeten

AUTEUR: AUKE HOEKSTRA

In de maanden juni en juli is het weer volop in beweging. Te droog, te nat, onweer en een rolwolk, en straten onder water. Of een boom op je huis; alle belevenissen waren dichtbij. Ook met onweer, dit laatste gaan we eens dichterbij bekijken, omdat dit ook gevaarlijk is.

ONWEER

Toen ik in Neede kwam wonen, alweer 30 jaar terug, hoorde ik iemand zeggen dat de Needse berg veel invloed heeft op onweer. Het kan om de berg heen weer terugkomen. Nu dit is niet mogelijk. Zo'n masse wolken kan geen rondje maken. Het volgt een rechte lijn, maar kan wel over bijvoorbeeld 100 km een bocht maken. Dat even later weer onweer optreedt, dus nieuwe buien, kan wel weer opnieuw onweer geven. Dit was toen niet helemaal duidelijk. Je kon het de mensen ook niet kwalijk nemen. Er was toen geen buienrader en er waren geen goede weerberichten zoals nu.

STEVIG ONWEER: CODE GEEL

De Bilt: Vrijdagavond 13 juni komen in het zuidwesten stevige onweersbuien voor met plaatselijk hagel, zware windstoten en veel regen in korte tijd. Hierdoor heeft het KNMI code geel uitgeroepen voor Noord – Brabant en Zuid – Holland en Zeeland.

Winterswijk: op woensdag 2 juli 2025 einde van de middag krijgt Winterswijk de volle laag door noodweer. De hitte van deze dag was 32 graden en deze daalde in 2 uren tijd naar 23 graden. Tijdens de onweersbui werd een huis volop geraakt door een eik. Daar volop bliksem, met rolwolk.

Rolwolk in Winterswijk op 2 juli 2025 - Brian Verhoeven.

Bloemenpracht naast maisveld op 09-07-2025 - Tonny Morsink

Vermoedelijk werd de ellende veroorzaakt door een valwind. Dat is een bijzonder fenomeen, een storm die bijna recht naar beneden komt, heel kort kan duren en verwoestend kan toeslaan. Nog veel erger was het in jaar 2021 te Leersum. Door het warmer wordende klimaat zal dit wel vaker voorkomen.

Even terug naar het onweer. Bij een blikseminslag is het niet te voorspellen waar dat plaatsvindt. We kijken veel naar buienrader, maar bliksem staat niet aangegeven. Wel wordt het op het journaal op tijd aangegeven. Meestal slaat het in in het hoogst gelegen voorwerp, maar dat is niet zeker. Zodra je onweer hoort, houd dan rekening met inslagen. Ga op tijd van sportvelden af.

Door de klimaatverandering zullen we vaker met hoge temperaturen te maken krijgen. Dus komen er meer airco's in onze huizen. Wel een lelijk gezicht die witte kasten tegen de gevels aan. Maar je wilt toch 's nachts goed kunnen slapen.

Weerspreuk:

augustus – oogstmaand
In augustus korten de dagen 1 uur en 53 minuten

Op Sint Augustus zullen de onweders over zijn.

Kruidenworkshop in de Kruidenhof te Mallum

AUTEUR: JUDITH KUPPENS

Op zaterdagochtend 10 mei werd er een kruidenworkshop georganiseerd door de Themagroep in de Kruidenhof. Gastspreker was Thea van Hoof, van Betula Kruiden. (www.Betula-kruiden.eu). Thea is al dertig jaar bezig met een onophoudelijke ontdekkingsstocht in de wereld van de planten. Zij heeft een tijd geneeskunde gestudeerd en later nog kruidengeneeskunde en de deeltijdopleiding aan de Hogeschool voor Natuurgeneeswijzen in Arnhem.

Thea woont op een boerderij in de landelijke Achterhoek, waar zij de beschikking heeft over een kleine hectare landbouwgrond, waar ze een kruidentuin heeft. In de teelt van geneeskrachtige planten komt voor haar alles samen.

Thea vertelt: de kennis van kruiden is zo oud als de mensheid, zelfs dieren weten nog steeds welk kruid goed voor hen is. Hippocrates was de grondlegger van de westerse geneeskunde en hij staat erom bekend dat hij veel planten en kruiden voor medicinale doeleinden gebruikte. Het was gebaseerd op 4 principes: droog, nat, warm en koud. Binnen de moderne geneeskunde is veel gebaseerd op ratio: zoals welke werkzame stoffen bezit de plant? Thea benadrukt dat het één, het ander niet hoeft uit te sluiten, maar dat het aanvullend kan zijn. Er wordt nog steeds veel onderzoek gedaan naar geneeskrachtige planten, óók door de farmacie. Aspirine is wel het bekendste middel dat uit een boomsoort wordt gewonnen. Salicylzuur zit in wilgenbast. De farmacie, Firma Bayer, isoleert dit stofje en verwerkt dit in een pilletje, het wordt verkocht als medicijn. Wilgenbast, waarin het werkzame stofje salicylzuur zit, werkt dus goed tegen pijn en koorts. Echter, bijwerkingen treden op wanneer je de stoffen isoleert en niet wanneer je op een wilgenbast kauwt...bijwerkingen komen dus meer voor bij geëxtraheerde stoffen. Uit Moerasspirea wordt óók salicylzuur gewonnen en dus wordt het 'Aspirine' genoemd! De naam is dus afkomstig van de plant.

Op de tafel staan 3 potjes met worteldelen. Thea heeft ze voor ons geselecteerd. Het is de bedoeling dat we ze gaan proeven, voelen en ruiken. Wat is het precies? Het blijkt mierikswortel te zijn: het is warm, werkzaam bij verkoudheid en voorhoofdholte ontsteking. Stofje: zwavel. Dan: Heemst, dat wordt gebruikt bij nat eczeem. Het is familie van kaasjeskruid. Het zit in hoestdrankjes bij verschillende soorten hoest. Het bevat natuurlijke slijmstoffen, die verlichting bieden. Het volgende is Adderwortel, de wortel kronkelt. Uitdrogen, inzet: diarree en bloedingen, spataderen. De looistoffen in de adderwortel veroorzaken dat effect.

Viola Tricolor: het 3-kleurig viooltje, wat vooral in oost-Nederland op zanderige bodems bloeit. Een Hollands plantje, klein kruidje en geschikt voor gebruik op de gezichtshuid. Saponine is de werkzame stof, een zeepstof, geschikt om de huid te reinigen. Vooral bij pubers met acné. Ook te gebruiken als olie.

Thea vervolgt: de industrie is vooral geïnteresseerd in de “inen”, zoals histaminen. Histamine is een belangrijk stofje: het is eigenlijk een alarm voor iets wat mis is in je lichaam, een teken dat de witte bloedlichaampjes aan het werk moeten gaan. De hoeveelheid histamine varieert per persoon. Wanneer er veel histamine in je lichaam zit dan zijn er heftige reacties. Ondanks dat brandnetel histamine bevat, wordt het ook gezien als een natuurlijk antihistaminicum. (Het heeft dus histamine, maar ook anti-histamine). Omdat het kan helpen bij allergische reacties en ontstekingen. Anti-histaminica zijn Grote brandnetel en Hondsdraf. Planten hebben vroeg in het voorjaar véél mineralen, calcium en ijzer. Brandnetel heeft veel mineralen, ook histamine, maar ook andere ontstekingsremmende stoffen en werkt daarom goed tegen heel veel kwalen.

Hondsdraf: Lipbloemige, helpt goed tegen brandnetel-prikken en werkt goed tegen hooikoorts. Wanneer je een blaadje hondsdraf kauwt voor het ontbijt, op 1 blaadje, dan helpt dat tegen hooikoorts. Thea benadrukt dat geneeskrachtige planten jou niet genezen, dat doe je namelijk zelf...ze kunnen er wel heel goed bij helpen.

We gaan een lipbalsem maken tijdens de koffie pauze.

Na de pauze gaan we met zijn allen de mooie kruidentuin in... Leverkruiden, zo legt Thea uit, hebben vaak een gele kleur. En ze zijn vaak bitter en dat is goed voor de lever. Door ze goed te kauwen, komen enzymen vrij en wordt de lever aan het werk gezet. We zien de Stinkende Gouwe: deze plant heeft een hele sterke werking en kan gebruikt worden tegen wratten. Het is niet bedoeld om in te nemen. Citroenmelisse is een lipbloemige, het zijn geurige planten. Citroenmelisse geurt niet als hij bloeit. Je kunt hem terug knippen als hij bloeit, de plant vormt dan nieuwe bladeren. Hij werkt ook op het slaapcentrum; dan op vaste tijd dagelijks een kopje thee nemen van citroenmelisse.

Dan komen we langs de hop: de plant heeft sterke slaapverwekkende werking in de hopbellen. Rozemarijn is daarentegen juist opwekkend. Mensen met breinmist hebben daar baat bij. Het heeft een stimulerend effect op de spijsvertering. Munt heeft veel variëteiten, maar niet allemaal effectief. De plant wandelt: kan niet tegen zijn eigen afval. Oplossing: nieuwe aarde geven, dan houdt je hem binnen de perken. Wijnruit: heeft een sterke geur. Is een bitter kruid, maar ook giftig. Toch wordt het in Italië gebruikt als een keukenkruid. Verder maakt wijnruit de huid gevoeliger voor zonlicht. Helpt weer goed bij verstuikingen. Salie heeft een ontsmettende geur, helpt bij keelontsteking. Zilverschoon: veel looistoffen, kruipende stengels, werkt bij bloedend tandvlees en menstruatieklachten.

Bij de Bolster in Epe (www.bolster.nl) verkopen ze biologische officinale zaden. Bij tuincentra zijn de planten meestal bespoten en dus niet biologisch. Het duurt 2 jaar voordat planten biologisch zijn.

Door Thea zijn we héél wat wijzer geworden over de kracht van planten en kruiden en gaan we ons er zeker verder in verdiepen!

Excursie van de Plantenwerkgroep langs de Berkel op zaterdag 24 mei

AUTEUR: A. BUESINK-LUTTIKHOLT

De Berkel is een riviertje dat bij Billerbeck in Duitsland ontspringt en na ruim 100 kilometer in Zutphen uitmondt in de IJssel. In de tweede helft van de vorige eeuw zijn grote stukken van de Berkel gekanaliseerd en van dijken voorzien.

We starten bij de stuw van de zandvang, welke aangelegd werd om de snelheid van het ongekanaliseerde water uit Duitsland in te perken. De inrichting van de zandvang, met de verbreding van de stroom en de aanleg van een eilandje zorgen dat de stroomsnelheid verlaagt wordt en dat het zand kan bezinken. Elke drie jaar wordt het uitgebag-gerd en dat zorgt voor de hogere zandgronden rondom. Op het plaatje is de wandeling aangegeven.

Het natuurontwikkelingsterrein langs de Berkel wordt door middel van begrazing beheerd. Paarden, jong rund-vee en schapen houden het gras en andere begroeiing kort. We kijken welk effect dat heeft op de flora.

We zijn met een enthousiast groepje van 8 mensen. Het beetje regen trotseren we. We lopen de route van de rode lijn, welke in de afbeelding te zien is. Doordat we in dit gebiedje al zoveel zagen zijn we aan het eind de route te-ruggelopen. We maken kennis met heel veel planten. Ik wil enkele planten voor het voetlicht laten komen.

Er zijn natuurlijk heel veel planten die zeer algemeen zijn en niet veeleisend zijn aan de standplaats. Toch zijn er een paar zeer bijzondere soorten waargenomen en zeer onverwachte soorten.

Het spreekt voor zich dat bv waterereprijs, watermunt, moeras vergeet me niet, moerasrolklaver, moeraspirea, gele lis, beekpunge, riet en rietgras in de lagere delen – vlak langs de Berkel – voorkomen.

Het voorkomen van sterrenkroos en helmkruid op het strandje, betekent dat het water hoger heeft gestaan en dat het nu is droog gevallen.

Foto: N. Haandrikman

Er zijn enkele pioniers gezien: klaproos, perzikkruid en reuzenbalsemien. Deze laatste is tevens een exoot.

Foto: A. Buesink

Foto: A. Buesink

Het voorkomen van heidespurrie, brem en éénjarig hardbloem is ronduit bijzonder te noemen. Ze stonden weliswaar bovenop de zandbult, maar dan nog is de vraag; hoe komen deze soorten hier, die zo afkerig van water zijn. Men zou kunnen veronderstellen dat de zaden zijn meegenomen door ganzen, maar die hebben geen voorkeur aan de heide. Dus vooralsnog is het een raadsel. De bosbies is een indicatie voor kwel.

Er zijn vier soorten zegge waargenomen: ruige zegge, hazenzegge, ijle zegge en twee-rijige zegge.

- De ruige zegge is te herkennen aan het behaarde urntje. De plant kan goed tegen fluctuaties (bv overstromingen) en is heel algemeen.
- Ijle zegge en hazenzegge hebben meer dan één aar, de aren zijn gelijk, vrouwelijke bloemen bovenin de aar. Ijle zegge heeft een afgerond tongetje. Komt voor in bossen, houdt van natte en voedselrijke standplaats (is algemeen). Hazenzegge is daarentegen te herkennen doordat deze in pollen groeit, houdt van een lage en gesloten vegetatie die ook door beweiding in stand gehouden kan worden (is algemeen).

Bosbies - A. Buesink

Foto: N. Haandrikman

Foto: N. Haandrikman

- De Tweerijige zegge heeft meer dan één aar, de aren zijn gelijk, maar verschillen van de bovenstaande doordat er zich minstens één aar met mannelijke bloemen bovenin de aar bevindt. Deze zegge vormt ondergrondse uitlopers. Houdt net als hazenzegge van een lage en gesloten vegetatie die ook door beweiding in stand gehouden kan worden, maar in dit geval mag het nat en voedselrijk zijn. (is algemeen).

Een conclusie die getrokken kan worden is dat er op de vegetatie de invloed van begrazing kan worden terug gezien.

Nieuwe natuur in de Kemsterpoelen

AUTEUR: ANITA BUESINK
FOTO'S: ANITA BUESINK

Plantenwerkgroep IVN/KNNV heeft op zaterdag 7 juni een excursie naar Nieuwe natuur in de Kemsterpoelen georganiseerd.

De Kempster Poelen is een postzegeltje nieuwe natuur met bijzondere vegetatie van het blauwgrasland te midden van landbouwgrond, net iets ten zuiden van Willinks Weust.

Bij de ruilverkaveling in Winterswijk was er voor dit stukje grond geen belangstelling omdat het er altijd te nat was. Het is in 2006 aangekocht door de stichting PAN (Particulier Agrarisch Natuurbeheer). Het gebied bestaat uit bos (1,0 ha) en natuur (1,3 ha) om op de voormalige cultuurgrond natuur te ontwikkelen.

Het gebiedje bevat bos, struiken, twee poelen en een stukje blauwgrasland. We kijken hoe het zich heeft weten te ontwikkelen en gaan op zoek naar de typische en bijzondere planten, waaronder orchideeën.

Dwergzegge

Egelboterbloem

Liggend vleugeltjesbloem

We waren deze dag met zijn tweeën, misschien de combinatie van daags voor Pinksteren, en nog meer waarschijnlijk: de matige weersverwachting. Deze kwam heel goed uit. Het was somber en het regende regelmatig. Maar op het gebiedje bracht de vleermuiskelder uitkomst: hier konden we goed schuilen en onze determinaties uitvoeren. En omdat we maar met zijn tweeën waren, hadden we alle ruimte. We hebben veel mooie en bijzondere soorten gezien. Naast heel veel orchissen (gevlekte orchis en welriekende nachtorchis) ook heel veel zegge-soorten (blaaszegge, blauwe zegge, dwergzegge, hazenzegge en zwarte zegge). Eén poel staat vol met holpijp en in de tweede poel is blijkbaar het milieu voor drijvend fonteinkruid ideaal: dat komt daar volop voor. Ook mooie varens en andere kleine pareltjes als zonnedauw, zompvergeetmijniet en liggend vleugeltjesbloem, maar ook de kale jonker. Prachtig gebied!

Blaaszegge

Zompvergeetmijnietje

Gewone watersnavel

Veldbies

Knolrus

Drijvend fonteinkruid

Hazenzegge

Zonnedaauw

Poel vol holpijp

Orchideeënexcursie in het Woold

AUTEUR: ED GROTENHUIS

Het was 33° heet op 14 juni 2025 en dreigende onweersbuien uit België waren op komst. Waren er daarom maar zes deelnemers bij deze bijzondere excursie? Aan de leider Robert Schadd heeft het niet gelegen. Die had zich terdege voorbereid en liet ons met behulp van verschillende stafkaarten uit de 19e en 20e eeuw de ontwikkeling van ons excursiegebied zien.

Het natte heideterrein waar we waren, ligt op één van de hoogste punten van het Woold en ligt ingesloten tussen 2 grote oude essengebieden. De grote heideterreinen van vroeger zijn vrijwel allemaal begin 20e eeuw verkaveld en ontgonnen. Maar dit terrein was praktisch hetzelfde gebleven, vermoedelijk omdat het door zijn bodemgesteldheid niet als akkerland geschikt was. Het is waarschijnlijk hoogstens als hooiland gebruikt. Toen de bovenlaag er jaren geleden afgehaald was, bleek de zaadbank nog intact te zijn en ontwikkelde zich een prachtig vochtig heideterrein.

Nou, de wegblijvers hebben wat gemist! Wat we voor ons zagen was één zee van vooral lichtpaarse gevlekte orchissen. Je moest je best doen om er zo voorzichtig mogelijk doorheen te stappen. De gevlekte orchis is een heel variabele soort. Er zijn verschillende ondersoorten van en de plant vormt ook vaak hybrides (een kruising van twee verschillende organismen zoals bijv. van een paard en een ezel) met andere orchideeën van hetzelfde geslacht.

Dit konden wij allemaal natuurlijk niet zien; dat is meer specialistenwerk. We zagen wel een grote variatie in kleur tussen de orchideeën; van heel licht tot vrij donker. De botanische naam van het geslacht komt uit het Oud--Grieks en is *Dactylorhiza*, wat zoveel als vinger en wortel betekent. Dit wijst op de ondergrondse wortelknollen die lijken op een hand met een aantal vingers en het is daarvoor in Nederland beter bekend als Handekenskruid.

Ik heb respect voor de specialisten die wijs moeten worden uit al die kruisingen en ondersoorten en steeds weer voor verrassingen komen te staan.

Het eerste wat mij verder opviel was een rij van prachtige grote koningsvarens langs de rand van het terrein. Zoveel heb ik er nog nooit zo bij elkaar gezien. Er waren ook een aantal jonge exemplaren bij. Ze staan daar dus meer dan goed.

We zagen heel wat planten die kenmerkend voor zulke vochtige gebieden zijn, al kon je er nu door de droogte van dit voorjaar makkelijk zonder laarzen doorheen lopen: koekoeksbloem, kleine zonnedauw, dopheide, heidekartelblad, tormentil, kale jonker, moerasspirea, moeraskartelblad, het blad van de blauwe knoop, moerasrolklaver, welriekende nachtorchis en zelfs (uitgebloeid) vetblad (5 stuks).

Dit heeft een zeer kenmerkend rozet, maar wel klein en daardoor moeilijk te vinden. Maar Robert was al op voor-
excursie geweest en wist waar te zoeken. Ook vonden we
nog een dood verdroogd reekalfje. Door zijn moeder in de
steekgelaten? Jammer van zo'n mooi beestje.

Aan vogels hoorden we o.a. boompieper, zwartkop en
roodborst.

Door de omliggende houtwallen was er erg veel jonge op-
slag van o.a. berk, eik en grove den. Het is een heel werk
om zo'n gebied goed te onderhouden, maar dit was heel
goed gelukt.

Het bleef gelukkig droog; de onweersbuien trokken wes-
telijk en oostelijk voorbij. Het was een prachtige middag.
Robert, bedankt voor je goede leiding!

Hoveniersbedrijf:

- Aanleg
- Renovatie
- Onderhoud van tuinen

Groencentrum:

- Ruim assortiment planten
- Gereedschap
- Cadeaushop

Hoerinkstegge 5 Winterswijk Meddo 0543-569302

Vlinderexcursie Muggenhoek

28 juni 2025

AUTEUR: ED GROTENHUIS

Lag het aan het weer? Nee, het was zonnig en $\pm 23^\circ$. Volgende week pas was een aantal dagen 37° voorspeld? Maar het feit was dat wij vandaag maar met vijf mensen waren. En dat heeft als voordeel dat je dan meteen op de goede plaats staat als er iets bijzonders gezien wordt.

Het begon voor mij al de dag voor de excursie. Ik vond in de tuin de rups van de Teunisbloempijlstaart (*Proserpinus proserpina*). Een soort uit het zuiden die door de klimaatverschuiving sinds 1996 in Nederland voorkomt. Een leuke waarneming als voorproefje.

De excursie begon om 10.00 uur. Meteen bij aankomst werden er een paar Grote weerschijnvlinders gezien. Dat is geluk hebben, want meestal zijn die vroeg in de weer en wordt het na tien minuten moeilijker.

En als je dan bij een stuk grond staat waar de eigenaar fruitbomen geplant heeft waarvan de meerderheid niet wil aanslaan, is het niet zo moeilijk om meteen even de topjes na te kijken of een Roodborsttapuit zit. Het ging jaren slecht met deze vogel in Winterswijk, maar mede door beheersmaatregelen is hij de afgelopen jaren sterk in aantal toegenomen en zijn er nu wel meer van 40 broedparen. En ja hoor; hij zat er. Zo heb je al een leuk begin van de excursie.

We liepen eerst een stukje langs de weg waar in de berm al genoeg aan vlinders te zien was: Eikenpage (een van de meest voorkomende vlinders in Winterswijk), Bruin zandoogje, Citroenvlinder, Koevinkje, Kleine ijsvogelvlinder en Klein koolwitje en Klein geaderd witje. Of er een Scheefbloemwitje bij zat, heb ik vandaag niet kunnen zien. Onze leider Jan Stronks, zover ik weet, ook niet, maar hij vertelde dat dit een betrekkelijk nieuwe soort in Nederland is en dat hij enorm veel op het Klein koolwitje lijkt.

Op internet las ik dat een belangrijk optisch verschil is dat bij het Klein koolwitje de zwarte vlek op de voorvleugel rond is, terwijl die bij het Scheefbloemkoolwitje groter en vierkant is. Ook de zwarte vleugelpunt is anders. Hij was eigenlijk tot ca 2010 een vlinder van rotsachtige bergheellingen, maar heeft in de tuinen van steden en dorpen de rotstuintjes ontdekt en is sindsdien vanuit Zwitserland een opmars over Europa begonnen. In Nederland in 2015 in Zuid-Limburg voor het eerst gezien en is nu zelfs al op Vlieland waargenomen!

Langs het pad naar de Muggenhoek hoorde Jan een appelvink overvliegen en zagen we o.a. Distelvlinder, Groot Koolwitje, Groot dikkopje, Geelsprietdikkopje Boomblauwtje, Bruin blauwtje, Gehakkelde aurelia, Landkaartje (donkere zomervorm) en een paar kleine dagactieve nachtvlinders, vooral te herkennen doordat ze meestal een veel chaotischer vliegbeeld hebben dan de dagvlinders. Er stond langs de bosrand veel Kamperfoelie, de waardplant van de Kleine ijsvogelvlinder. En daar zaten dus ook enkele exemplaren. Eén ervan had een flinke hap uit een vleugel. Nog net aan een vogel kunnen ontsnappen?

Kleine ijsvogelvlinder

Op het heidestuk vielen meteen de mooie stukken met Gagel op. Goed te ruiken. Verder een aantal Gevlekte orchissen (ik had er meer verwacht) en de Kale jonker, Dwergbrem en Kleine zonnedauw. Maar het doel van deze excursie was met name het Heideblauwtje.

Best een bijzonder vlindertje dat in Winterswijk verdwenen was, maar door goede beheersmaatregelen met name op kleine natuurterreintjes zich vanuit het Zwilbroekerveen, waar een grote populatie zit, via die kleine heide-terreintjes weer in heel Winterswijk gevestigd heeft. Ook hier in de Muggenhoek. Hoeveel? Niet te tellen! Veel dus. Excursie dus geslaagd.

Op de terugweg zagen we nog de Atalanta, Kleine vuurvlinder en een aantal Gamma uiltjes, een kleine bruine uilvlinder die ook overdag actief is. Een echte trekvlinder die elke jaar in grote getale vanuit het Middellandse zeegebied naar het noorden trekt. De Gouden tor die nog voorbij vloog, was met zijn goud-groene dekschilden ook niet te missen. En we ontdekten op enkele grasstengels cocons van een Agroecaspin (Agroeca proxima?).

Jan, bedankt voor de deskundige leiding en voor de vele bijzonderheden die je ons wist te vertellen!

Landkaartje

Distelvlinder

Agroecaspincocon

Groot dikkopje

Koevinkje

Boomblauwtje

Geelsprietdikkopje

Excursie op landgoed Ten Pas

AUTEUR: PIET HOENS
FOTO'S: SUZAN VAN NIEUWKOOP

Op 12 juli organiseerde de Plantenwerkgroep een excursie op het landgoed Ten Pas in de Winterswijkse buurtschap Ratum. Het landgoed van ongeveer zes hectare groot is sinds 2010 een natuurontwikkelingsgebied dat verschillende landschapstypes herbergt, zoals bos, hooiland en kruidenrijk grasland.

Ook zijn er een aantal poelen die al dan niet onder water staan, afhankelijk van de grondwaterstand van het moment. Het gebied wordt gevoed met kwelwater uit aangrenzende, hoger gelegen gebieden.

In de ontginningsfase zijn delen van de vruchtbare landbouwgrond afgegraven, met als resultaat een afwisselend patroon van hoger en lager gelegen, droge en vochtiger, voedselarme en voedselrijkere plekken.

Na ontvangst van de dertien deelnemers en de uitleg over het gebied door eigenaar Ton Reerink gingen we stapvoets in kolonne het kruidenrijke grasland in. Hoewel in juli de orchideeën zijn uitgebloeid waren nog overal stengels en half-verdroogde bladeren in het halfhoge gras te zien. Hier en daar boden de restanten genoeg aanknopingspunten voor een identificatie.

De focus lag in deze excursie op de grassen en grasachtigen zoals zeggen, biezzen en russen. Gaandeweg werd dit uitgangspunt wat losgelaten: we kwamen zoveel bijzonders tegen dat het gewoon zonde zou zijn om onze blik tot louter de grassen te beperken. Hoogtepunten waren voor de meeste deelnemers het duizendguldenkruid, pilvaren, dwergvlas en dwergzegge (een grasachtige!). De Wilde Bertram deed bij enkele van de deelnemers de fantasie even op hol slaan.

Alle waarnemingen werden ter plekke door één van de deelnemers geregistreerd. Het resultaat na twee uur struinen: een lijst met een kleine 120 aangetroffen en herkende planten.

Het was een intensieve maar leerzame middag.

Duizendguldenkruid

vastgoedpro

Huis verkopen? RGO!

Informeer geheel
vrijblijvend naar
de mogelijkheden,
wij helpen u graag!

RGO **makelaars**
voel je thuis

Singelweg 2 7101 MH Winterswijk T 0543 531 880
info@rgomakelaars.nl www.rgomakelaars.nl

Bomenwandeling in Bredevoort

AUTEUR: ANDRÉ HENDRIKS
FOTO'S: ROBERT SCHADD

Op zondag 20 juli 2025 gaan we met 9 personen op pad en het is drukkend warm weer. Langs de slingeplas waait een frisse wind en onder de bomen is het goed te doen. We lopen langs de oevers van de slingeplas begroeid met riet met daar tussen wilgen en elzen. Wat hogerop staan populieren, zomereiken, els en struiken zoals de vlier, hazelnoot, peterselievlier, gelderse roos en kardinaalsmuts.

Als we het stadje inlopen, op een stuk waar geen bomen staan en veel straatwerk en tegeltuinen zijn, is het een stuk warmer.

Dat kan wel 7 tot 9 graden schelen. Vandaar dat het belangrijk is dat we veel bomen planten in dorpen en steden om het leefbaar te houden voor dier en mens. Tegel eruit, boompje erin met veel bloeiende struiken en planten. Goed voor de soorten rijkdom voor insecten en vogels. Tevens houdt je het water beter vast dat anders in her riool loopt.

Door een laan met lindebomen komen we aan in een park met prachtige oude bomen zoals; honingboom, rode en groene beuk, amberboom, mammoetboom, ginkgo, zomereiken, 1 wintereik, moeraseik en Amerikaanse eik, tulpenboom, lindebomen met rode beuken ertussen. Treurwilgen aan de waterkant, meidoorn, grote haagbeuken, paardenkastanje. Het is heerlijk om door zo'n park te wandelen met fotokunst als extraatje en extra verhalen van de wandelaars,

Kopij

Kopij voor het volgende nummer aanleveren voor 15 november 2025.

Op bladzijde 3 ziet u hoe.

Natuurwerkdagen

AUTEUR: HERMIEN TOEBES

Wat mogen wij toch genieten van al die mooie natuur in de Oost-Achterhoek. Soms moet je een weekje op vakantie gaan om je te verbazen over de prachtige omgeving waarin wij mogen wonen.

Maar af en toe moet je de natuur een handje helpen. Stukjes natuur die overwoekerd raken door planten die er mogen zijn maar niet op die plek.

Een heideveldje, als je niets doet wordt het een berkenbos en zo zijn er veel meer voorbeelden. Natuurlijk zijn wij een druppel op de gloeiende plaat maar door jaarlijks terug te komen op de betreffende veldjes heeft het zin.

Voor het najaar hebben we weer enkele dagen gepland:

- 6 september veldsteenoven in de buurtschap Woold.
- 4 oktober Oude Steengroeve in Ratum.
- 18 oktober Besselinkschans Lieveelde
- Verder staan de data 1 nov en 15 nov en 6 dec in de planning.

We zijn met een groep mensen die regelmatig komen maar ook als je één keer mee wilt doen ben je welkom.

Naast het werken is ook de ontmoeting met mensen die de natuur waarderen voor ons heel belangrijk. Wij zorgen voor koffie en thee en soms is er tussen de middag heerlijke soep. Daarom is het belangrijk dat je je i.v.m. de catering dat even aanmeldt. We starten altijd half 10 op locatie. Die je na aanmelding krijgt.

Voor meer informatie over de natuurwerkgroep h.toebes@solcon.nl

Kopij

Heeft u een aardig natuurmoment beleefd en wilt u dat delen met anderen stuur dat dan voor 15 november 2025 in voor het volgende nummer van De Groenling. Op bladzijde 3 ziet u hoe.

't Detersbos in het Meddose Veld

AUTEUR: JAN W. NAALDENBERG
FOTO'S: JAN W. NAALDENBERG

Een kort bericht over het Detersbos, genoemd naar de boerderij "den Deter"d, at is gelegen in de buurtschap Meddo van Winterswijk, als onderdeel van het zg. Meddoseveld.

Het Meddoseveld is in de jaren 20 – 30 van de vorige eeuw van een hoog- laagveen gebied met heide en berkenbossen ontgonnen tot vruchtbare weide en landbouwgronden.

Het Detersbos is ontsprongen aan die dans hoewel deze 6 ha. is indertijd wel bijna geheel ingepland met grove dennen, die in de 70-tiger jaren met groot materieel zijn afgezet zonder een herplantplicht. Vervolgens is snel de oorspronkelijke vegetatie weer ontstaan.

Doordat rondom de gronden veel lager liggen is het in de zomer vaak kurkdroog en in de winter erg nat.

De grondsoorten zijn heel divers, wat ik bij plantwerkzaamheden ontdekte, van wit zand tot veenachtig en leem en alles wat daartussen ligt.

Deze omstandigheden leiden ertoe dat de berken zeer matig groeien en hierdoor na 50 jaar nog steeds een kleine omvang hebben.

Heel anders dan aan de z /w-zijde, langs de weg, waar de omstandigheden, droogte in het groeiseizoen ed. redelijk meevallen.

Ca. 1998, tijdens de ruilverkaveling, was er gelegenheid om ca. een halve ha. berken af te zetten en via een regeling bij de Gemeente daar een poel aan te leggen en te trachten daaromheen natte heide te herontwikkelen zoals het vroeger zou zijn geweest.

Met de uitkomende grond werd tevens een weg aangelegd door het bos om die wat beter beheerbaar te maken.

De poel werd gevuld met grondwater dat redelijk zuur is door de veenachtige ondergrond en deze blijft altijd water houden. Rondom ontstond inderdaad vanuit oorspronkelijk zaad natte heide met een redelijk groot aandeel dopheide.

Om dat in stand te houden moet jaarlijks de berkenopslag ed. kort gehouden worden, maar vooral ook door de strijd aan te gaan met het pijpenstrootje, dat uiteindelijk het heideveldje zou overnemen.

In 2021 is een deel opnieuw afgeplagd. Daardoor is het wel weer natter geworden, maar dat geeft ook weer nieuwe planten, maar vooral veel dop- en struikheide en ook vele m2 kleine zonnedaauw. Een vegetatieonderzoeker heeft in 2022 op het nieuw afgeplagde deel ca. 70 soorten planten genoteerd en er komen nog telkens nieuwe bij.

Op de heide verschenen al vrij snel na 2000 de eerste heideblauwtjes en het is een feest om die jaarlijks terug te zien. Verder zagen we o.a. het bonte dikkopje, het groentje, maar ook de moerasspin, de tijgerspin en de moeras-sprinkhaan en vele andere soorten.

Reeds in 2009 waren er 31 soorten libellen geteld en bevestigd door waarneming.nl.

Verder zijn ook de kamsalamander en de levendbarend hagedis waargenomen.

Vanaf 2021 helpt de Natuurwerkgroep van de KNNV met het verwijderen van het stro van het pijpenstrootje en berkenopslag rondom de poel. Dat is een zeer welkome hulp voor het beheer van dit kleine stukje natuur met veel natuurwaarden.

Agenda

Tenzij anders aangegeven betreffen het activiteiten van de afdeling IVN en KNNV Oost-Achterhoek.

Zaterdag 16 augustus 2025

Veldbiologische excursie: Op zoek naar libellen bij natuurontwikkeling beurzerbeek olv Rob Lanjouw.
Start: 10.30 uur.
Per auto/fiets verzamelen bij De Storm, Haitsma Mulierweg 11, Winterswijk.
Maximaal 15 deelnemers.
Aanmelden bij Rob Lanjouw 0543-522891.
Laarzen, camera en insectenapp aanbevolen.

Zondag 17 augustus 2025

Wandeling: Langs de akkerranden in Aalten.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats picknickplaats Spiekerkamp bij de kruising Driehonderdmeterweg/Spiekerdijk.

Zaterdag 23 augustus 2025

Plantenwerkgroep: beurzerbeek olv E. van Dijk.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats Knibbelbrug op Goorweg ong. 2 km vanaf Meddo.
Maximaal 15 deelnemers (alleen leden KNNV/IVN).
Aanmelden: app/ssm T. Croese 06-14063024 (2 dagen vooraf). Neem flora en loep mee!

Vrijdag 29 augustus 2025 IVN NMA

Vleermuizenexcursie.
Start: 20.00 uur.
Locatie: Wordt nader bekend gemaakt.
Inlichtingen: Alie Arfman 0573 254396./ aliearfman@live.nl.

Zaterdag 6 september 2025

Natuurbeheer: Veldsteenoven Woold.
Start: 09.30 uur.
Info volgt na aanmelden bij h.toebes@solcon.nl.

Woensdag 10 september 2025

Themabijeenkomst: Vleermuizen in de Achterhoek.
Door Kevin Collins.
Aanvang 20.00 uur.
Locatie: De Antonius, Lindevoort 20, 7157 AL Rekken.
Entree € 5,00 (voor leden IVN/KNNV 3,00) Pinnen is mogelijk.

Zaterdag 13 september 2025

Natuurkiekers: Fotosafari Rekken - Achterhoekse landschappen.
Start: 09.00 uur.
Alleen voor leden KNNV/IVN (maximaal 15).
Aanmelden: natuurkiekers.achterhoek@gmail.com.

Zondag 14 september 2025 IVN NMA

Wandeling: Rondje Exel/Ampsen.
Start: 14.00 uur.
Startpunt : Exel bij het terrein van Elweco aan de Exelse weg

Zaterdag 20 september 2025

Landschapsbeheer: Onderhoud geologisch natuurpad Needse Berg.
Start 09.00 uur.
Verzamelpaats: Kerkhofweg Neede, bij de picknickbank.

Zondag 21 september 2025

Wandeling: Op zoek naar de klokjesgentiaan.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats Visschemorsdijk, Neede na de brug over de Buurserbeek.

Dinsdag 23 september 2025 IVN NMA

Lezing: Hoe lees ik het Landschap?
Door Liesbeth Roelvink.
Start: 19.30 uur.
Locatie: De Melktap, Nettelhorsterweg 21, Geesteren.

Zaterdag 27 september 2025

Veldbiologische excursie: Paddenstoelen bij landgoed Gossink olv Ed Grotenhuis.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats hoek Vredenseweg/Gossinkweg in Henxel.
Maximaal 20 deelnemers.
Aanmelden: edenirene4645@gmail.com.
Neem paddenstoelengids en een spiegeltje mee.

Woensdag 1 oktober 2025

Themabijeenkomst: De vogeltrek in de Achterhoek.
Door Robert Kwak.
Aanvang 20.00 uur.
Locatie: Zonnebrinkkerk, Zonnebrink 61, Winterswijk
Entree € 5,00 (voor leden IVN/KNNV 3,00) Pinnen is mogelijk.

Zaterdag 4 oktober 2025

Natuurbeheer: Steengroeve Ratum.
Start: 09.30 uur.
Info volgt na aanmelden bij h.toebes@solcon.nl.

Zaterdag 11 oktober 2025

Landschapsbeheer: Start wintersnoei knotwilgen.
Start: 09.00 uur.
Werkgroepleden ontvangen de locatie via de mail.

Zaterdag 11 oktober 2025

Veldbiologische excursie: Paddenstoelen in Loohuisbos bij Aalten olv Ed Grotenhuis.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats Haartseweg in Aalten vlakbij spoorwegovergang.
Maximaal 15 deelnemers.
Aanmelden: edenirene4645@gmail.com.
Neem paddenstoelengids en een spiegeltje mee.

Zondag 12 oktober 2025 IVN NMA

Paddenstoelenwandeling Ruurlo.

Start: 14.00 uur.

Startplaats: Parkeerplaats bij doolhof Ruurlo, Hengeloseweg 2a, Ruurlo.

Neem een spiegeltje mee.

Zaterdag 18 oktober 2025

Natuurkijkers: Fotosafari Kerkloobos Eiberegn – Herfst in 't bos.

Start: 09.00 uur.

Alleen voor leden KNNV/IVN (maximaal 15).

Aanmelden: natuurkijkers.achterhoek@gmail.com.

Zaterdag 18 oktober 2025

Natuurbeheer: Besselinkschans.

Start: 09.30 uur.

Info volgt na aanmelden bij h.toebes@solcon.nl.

Zondag 19 oktober 2025

Wandeling: Paddenstoelen.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats hoek Veldboomweg/Moezebrinkweg, Winterswijk Ratum.

Zaterdag 25 oktober 2025

Veldbiologische excursie: Paddenstoelen bij Leemputten olv Ed Grotenhuis.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Haak en Hoek, Holterhoekseweg 6, Groenlo.

Maximaal 15 deelnemers.

Aanmelden: edenirene4645@gmail.com.

Neem paddenstoelengids en een spiegeltje mee.

Dinsdag 28 oktober 2025 IVN NMA

Lezing: Dassen, lust of last?

Door Gerard Berendsen.

Start: 19.30 uur.

Locatie: Het Stadshuus, Markt 3 Lochem.

Zaterdag 1 november 2025

Natuurbeheer: Kotmans Miste.

Start: 09.30 uur.

Info volgt na aanmelden bij h.toebes@solcon.nl.

Zaterdag 8 november 2025

Landschapsbeheer: Wilgen knotten.

Start: 09.00 uur.

Werkgroepleden ontvangen de locatie via de mail.

Zaterdag 8 november 2025

Veldbiologische excursie: Paddenstoelen op langoed Kotmans in Miste olv Ed Grotenhuis.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Kotmansweg Miste (Per auto alleen bereikbaar via Heenkampieperweg).

Maximaal 20 deelnemers.

Aanmelden: edenirene4645@gmail.com.

Neem paddenstoelengids en een spiegeltje mee.

Zondag 9 november 2025 IVN NMA

Herfstwandeling Kooibos en Leo stichting.

Start: 14.00 uur.

Startplaats: Schoollaan, Borculo. Kijk voor de exacte startlocatie op de website.

Woensdag 12 november 2025

Themabijeenkomst: Waterleven in de Achterhoek.

Door Waterschap Rijn en IJssel.

Aanvang 20.00 uur.

Locatie: Zonnebrinkkerk, Zonnebrink 61, Winterswijk

Entree € 5,00 (voor leden IVN/KNNV 3,00) Pinnen is mogelijk.

Zaterdag 15 november 2025

Natuurbeheer: Gelderschlandschap, terrein nog niet bekend.

Start: 09.30 uur.

Info volgt na aanmelden bij h.toebes@solcon.nl.

Zaterdag 15 november 2025

Natuurkijkers: Fotosafari Uiterwaarden – Dagexcursie en foto's kijken.

Start: 09.00 uur.

Alleen voor leden KNNV/IVN (maximaal 15).

Aanmelden: natuurkijkers.achterhoek@gmail.com.

Zondag 16 november 2025

Wandeling: Wat de herfst ons brengt.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats camping Italiaanse Meren, Buitinkweg 7, Winterswijk Kotten.

Zaterdag 23 november 2025

Veldbiologische excursie: Op zoek naar vloeiveiden bij de Vennevertlose Beek in Ratum/Henxel olv Lud Overkamp.

Start: 14.00 uur.

Fietstocht vanaf de Emmaschool, Vredenseweg 170, Winterswijk Henxel. Ongeveer 25 à 30 km.

Maximaal 20 deelnemers.

Aanmelden: app/sms T. Croese 06-14063024 (2 dagen vooraf).

Zaterdag 6 december 2025

Natuurbeheer: Brandkolk Droppersweg Woold.

Start: 09.30 uur.

Info volgt na aanmelden bij h.toebes@solcon.nl.

Woensdag 10 december 2025

Themabijeenkomst: De hazelnoot.

Door Rieky en Harm Tuenter.

Aanvang 20.00 uur.

Locatie: Zonnebrinkkerk, Zonnebrink 61, Winterswijk

Entree € 5,00 (voor leden IVN/KNNV 3,00) Pinnen is mogelijk.

Zaterdag 13 december 2025

Landschapsbeheer: Wilgen knotten.

Start: 09.00 uur.

Werkgroepleden ontvangen de locatie via de mail.

Zondag 14 december 2025 IVN NMA

Wandeling: Pinetum en de Belten

Start: 14.00 uur.

Startplaats: Kruising Galgengoorweg/Vordensebinnenweg.

Zondag 21 december 2025

Wandeling: Winterwandeling.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Rustpunt Tokke Wekke, Meerweg 2, Beltrum.

Zie ook de actuele agenda's op:

www.ivn.nl/oost-achterhoek

www.knnv.nl/oost-achterhoek

www.ivn.nl/afdeling/noord-midden-achterhoek

Ontwerp | Advies

Aanleg | Onderhoud

Renovatie | Groenvoorziening

**Hoveniersbedrijf
Bluiminck**

Van Eedenstraat 11
7131PM Lichtenvoorde
T: +31 (0)544 373953
F: +31 (0)544 379340
www.Bluiminck.nl
info@Bluiminck

Voor:
Particulieren
Bedrijven
Instellingen

Fijn bezaagde planken en balken

Zitbanken / tafels

Picknickbanken

Sokkels

Haardhout

Rasterpalen

Kastanjehout

Kom bij ons langs en ruik/voel de producten!

Houthandel Nijweide

Kottenseweg 158

7115 AE Winterswijk

+31 (0)630520200

info@houthandelnijweide.nl

www.houthandelnijweide.nl

